

ԻՄ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ԱՐԿԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԱՐԿ ՏՈՒԷՆԻ

Նս ունէի մի հրաշալի ժամացոյց, որ ամբողջ տարի ու կէս ժամանակ բանում էր բոլորովին կանոնաւոր, ոչ յետ էր մնում, ոչ առաջ էր գնում, ոչ մի խանգարումներ չունէր և երբէք էլ չէր կանգնում: Նս արդէն սկսում էի այն համոզմունքին դալ, որ իմ ժամացոյցը անսխալական է իւր ցուցմունքներում, իսկ նորա կազմաւածքը և ներքին աշխարհը մշտնջենական է:

Բայց չը գիտեմ ինչպէս եղաւ՝ մի անգամ գիշերը մոռացայ ժամացոյցս լարելու և նա կանգնեց: Այս դէպքի մասին ես շատ ցաւեցի, տեսնելով այդտեղ ապագայ դժբաղդութեան մի նախաբան, մի չարագուշակ նշան:

Նս սակայն ինձ քաջալերեցի և դիմեցի ժամագործին, որ նա կարգի բերի բոլորը: Ժամագործը ձեռքն առաւ իմ ժամացոյցը, և բաց արաւ ներսը և սկսեց մանրամասն զննութիւն, որից յետոյ վճռական կերպով յայտնեց՝ «ժամացոյցը չորս րոպէ յետ է մնում, պէտք է նորա խաղը աւելացնել»:

Նս կամեցայ նորա ձեռքը բռնել, յետ պահել, փորձեցի հասկացնել նորան, որ ժամացոյցի խաղը բոլորովին ճիշդ է, բայց աւազ, ի զուր: Ախմախը մի բերան հա պնդում էր, որ ժամացոյցը յետ է մնում, պէտք է ղեկը փոքր ինչ ծռել և էլ ոչինչ չէր ուզում լսել: Մինչդեռ ես վրդովմունքից և բարկութիւնից պար էի դալիս կանգնած տեղումս՝ չարագործը սառնասիրտ և կոպիտ կերպով իրագործեց իւր խայտառակ մտադրութիւնը:

Նւ ինչ դուրս եկաւ: Ժամացոյցս սկսեց վազել, նա վազում էր

անդադար՝ օր օրի վերայ՝ աւելի ոգևորելով: Մի շաբաթից յետոյ նա արդէն հասաւ մի հիւանդոտ տենդային արագութեան և նորա զարկը բարձրացաւ մինչև հարիւր յիսունի սուէրում: Երկրորդ ամսի վերջում նա մեր քաղաքի բոլոր ժամացոյցներէից առաջ ընկաւ և նորա ցոյց տուած ժամանակը (եթէ հաշենք բոլոր աւելորդ անցած ժամերը) օրացոյցի ցուցմունքից տասներեք օր աւելի առաջ անցաւ: Ժամացոյցս նոյեմբեր ամիսն էր մտել՝ փոթորիկների և ձիւնի եղանակները, մինչդեռ դրսումը՝ հոկտեմբերի տերևները դեռ ծառերի վերայ թփթփում էին: Հետեւելով ժամացոյցի ցուցմունքին՝ ես վաղ վճարեցի բնակարանիս փողը, պայմանաժամից առաջ տւի հաշիւներս և կատարեցի ուրիշ պարտաւորութիւններս այնպէս տնաքանդ կերպով, որ հազիւ ազատեցի կատարեալ սնանկութիւնից:

Աէ, տեսայ բանս շատ է վատանում. ես վճռեցի դիմելու մի ուրիշ ժամագործի: Նա հարցրեց ինձ, արդե՞ք երբ և իցէ աւել եմ ժամացոյցս ուղղելու: Ես բացասական պատասխան տւի, հաւատացնելով նորան, որ ժամացոյցս ոչ մի պակասութիւն երբեք չի ունեցել:

Նա նայեց ժամացոյցիս մի դիւական զզւելի չարախնդացութեամբ, արագ բացեց ներսը և յետոյ՝ իւր աչքին գնելով խոշորացոյցը՝ սկսեց գննել ժամացոյցի կազմութիւնը: Զննութիւնից յետոյ՝ ժամագործը յայտնեց, որ՝ հարկաւոր է ժամացոյցը մաքրել, օծել և նորա զեկի դիրքը փոխել: Մի շաբաթից յետոյ, ասաց նա, պատրաստ կը լինի:

Այս գործողութիւնից, այսինքն, մաքրելուց, օծելուց և դէկը տեղափոխելուց յետոյ, դժբաղդ ժամացոյցս սկսեց այնպէս յետ մնալ, որ նորա յուսակտուր չկիւխկոցը յիշեցնում էր թաղումի զանգահարութիւնը: Ժամացոյցիս շնորհքից՝ ես բաց էի թողնում հարկաւոր գնացքները, ուշանում էի գործքիս վերաբերեալ բոլոր այցելութիւններին և վերջապէս բաց էի թողնում մինչև անգամ իմ ճաշերը: Ժամացոյցս մի անգամ կարեւոր պարտամուհակիս օրը զողացաւ և ես սաստիկ տուժեցի: Աստիճանաբար ես յետ էի գնում դէպի երեկւոյ օրը, յետոյ անցեալ օրը, և վերջապէս մի շաբաթ յետ: Ես սկսեցի վախենալ, որ մի գուցէ աւելի ևս յետ գնամ և անցած ամիսը ընկնեմ: Բոլոր աշխարհը սկսեց մթնել աչքումս: Այդպէս յետ գնալով ախր ուր պէտք է հասնէի: Ես արդէն նկատում էի, որ իմ մէջ մի

ձգտում է սկսում երևալ դէպի մեր Թանգարանում դրւած մութիւն և պահանջ է զգացուում նորա հետ զրոյցի մտնել ընթացիկ ասեկոսէների մասին:

Ես նորից գնացի ժամագործի մօտ: Իմ ներկայութեամբ նա նորան քանդեց՝ մանր մասների վերածելով, որից յետոյ ասաց, որ սլաքը ձգւել է և որ նա յանձն է առնում երեք օրում ուղղել: Այս անգամայ կարկատանից ժամացոյցս սկսեց օրւայ հաշիւը ուղիղ ցոյց տալ մօտաւորապէս. բայց ահա ինչ օտարոտի սովորութիւններով: Օրւայ կէսը նա շարժւում էր աշխուժով, անգթաբար արագ և բարձրացնում էր մի ալնպիսի հաջոց, ունոց, շւոց, փռնոց և փռչոց, որ նորա դժոխային աղմուկից մոքերս խռնւում էին իմ գլխումը, էլ չը խօսած այն բանի մասին, որ այդ արշաւանքի ուժգնութեան շնորհիւ՝ քաղաքի ամենաեռանդուն ժամացոյցներն անգամ չէին կարողանում դիմանալ և յետ էին մնում: Իսկ օրւայ երկրորդ կէսից նա սկսում էր դանդաղ շարժւել և ապուշանալ, մինչև որ գարձեալ գալիս էր և հաւասարւում միւս ժամացոյցներին իւր հաշիւներով:

Այդպիսով, վերջ ի վերջոյ, մի ամբողջ օրը լրանալուց յետոյ՝ ժամացոյցս հասնում էր մրցանակի սիւնին՝ բոլորովին ձիշդ պայմանաւ՝ ժամին, կարծես Թէ մոռանալով իւր բոլոր շեղումները:

Նա ցոյց էր տալիս միջին ժամանակը ուղիղ և ոչով չէր կարող յանդիմանել, որ նա աւելի կամ պակաս է բան արել: Բայց միջին ժամանակի ուղիղ ցոյց տալը կազմում է մի ժամացոյցից պահանջւող աւաքինութիւններից ամենափոքրը:

Ես տարա ժամացոյցս մի ուրիշ ժամագործի մօտ: Նա ասաց, որ գզրոցը փշացած է: Ես ուրախացայ, իմանալով, որ աւելի մեծ փտանգ չէ վերահասել իմ ժամացոյցին: Իսկն ասած, ես հասկացողութիւն անգամ չ'ունէի Թէ ի՞նչ բան է ժամացոյցի «գզրոցը», բայց չէի ուղում տգէտ երևալ անծանօթի տուած, ժամագործը ուղղեց կոճակը: Բայց ժամացոյցը որչափ դորանից լաւացաւ, այնքան էլ վատացաւ, որովհետև փոքր ինչ դնում էր՝ փոքր ինչ կանդնում, յետոյ դարձեալ գնում և կանգնում և այլն, ինքնահաճ կերպով կարգադրելով իւր գնալու և կանգնելու միջոցները: Ամեն անգամ էլ՝ ճանապարհ լինելուց՝ աղմուկով յետ էր տալիս, ինչպէս մի հրացան: Ստիպւած՝ մի քանի օր ես բամբակի կրծքակալ էի

դնում բաճկոնակիս տակը... բայց վերջապէս տարա իմ շարաբադդ ժամացոյցը մի ուրիշ ժամագործի մօտ:

Սա քանդեց ժամացոյցս: Երկայն ժամանակ նա խոչորացոյցով քննում էր իւրաքանչիւր մասնիկը և վերջումը յայտնեց, որ պէտք է մազը փոխել: Յետոյ նորից հաւաքեց բոլորը և բանի գձեց: Այժմ ժամացոյցը սկսեց յաջող առաջ գնալ. միայն ամեն անգամ՝ երբ հասնում էր սասն ժամին առանց տասն րոպէի, սլաքները միմիանց գրկում էին, ինչպէս մկրատի թաթերը, և այդ կէտից շարունակում էին իրանց զըօսանքը միասին: Աշխարհիս ամենափորձաւու ծերունին, անգամ չէր կարող այդպէս ժամացոյցով որոշել ժամանակը, ուստի ես դարձեալ տարա վարպետի մօտ:

Նոր ժամագործը ինձ ասաց, որ ապակին ճնշում է և սլաքը թուլացել է, ուստի պէտք է այդ մասերը փոխեն: Նա իսկապէս մեծ ճշտութեամբ կատարեց, ինչ հարկաւոր էր: Եւ ժամացոյցս յիշաւի բաւականին առողջացաւ, միայն մի արատաւորութիւն ունենալով: Անվրդով և բարեխիղճ կերպով ութ ժամ շարունակ շարժւելուց յետոյ, նորա ներքին համակարգութիւնը խանգարւում էր, մեքենան սկսում էր բզզալ մեղրածանձի նման, ըստ որում սլաքները սկսում էին արագընթաց պտտել՝ մէկը միւսի ետեւից՝ այնպիսի ուժգնութեամբ, որ նոցա անհատականութիւնը չքանում էր արտաքին տեսքից և նոքա երևում էին ժամացոյցի երեսին, իբրև ոստայնի թելեր:

Ժամացոյցը այդպիսի դէպքերում մի վեց-եօթ րոպէում անում էր քսանչորս ժամնայ գործ և յետոյ կանգ էր առնում ուժգին հարւածով: Տխուր սրտով՝ ես գնացի գարձեալ մի ժամագործի մօտ և վճռեցի, որ այս անգամ արդէն մանրամասն հետեւեմ ժամացոյցիս վեւայ կատարուող փորձերին և կէտ առ կէտ հարց ու փորձ անեմ՝ բոլորի մասին, որովհետեւ, ինչպէս տեսնում էի, ինձ սպառնացող վտանջը շատ լուրջ կերպարանք էր սկսում ստանալ:

Առաջ ժամացոյցս արժէր երկու հազար դոլլար, իսկ զբաղւելով նորան ուղղելու և կարկատելու գործով՝ ես կարծեմ՝ ծախք էի աւել արդէն երկու երեք հազար դոլլար:

Մինչդեռ ճնշած այս խորհրդածութիւններից՝ սպասում էի վարպետի վճռին, սկսեցի նկատել, որ ժամագործը ինձ ծանօթ է

երևում: Մի/թէ՞ սա իմ վաղեմի ծանօթ՝ շոգենաւի մեքենավարն է, որ ամենեւին հմուտ մասնագէտի անուն չունէր: Նա դիտում էի, աչքիս չէի հաւատում: Նա մանրամասնաբար զննեց ժամացոյցի կազմութիւնը, ինչպէս արել էին և նախորդ վարպետները և յետոյ յայտնեց իւր որոշումը նոյն անպայման անձնօրհաստանութեամբ:

—Ձեր ժամացոյցը, ասաց նա, չափազանց շատ շոգի է արտաբերում. պէտք է նախապահ լեզուակը փակել...

Հոմբերութիւնս այդտեղ հատաւ. բարկացայ և այնպէս սաստիկ վերան յարձակեցի, որ գլուխը իսպառ ջարդեցի իրան մեռցրի և թաղեցի թշառականին իմ հաշտով:

Իմ հանգուցեալ հօրեղբայր Ուիլեամը (Աստուած հոգին լուսաւորի) յաճախ ասում էր, որ լաւ ձին մինչև այն ժամանակն է լաւ ձի, քանի տնից չէ փախել և որ լաւ ժամացոյցն էլ՝ մինչև այն ժամանակն է լաւ, քանի չէ ընկել կարկատողների ձեւքր: Նա առհասարակ զարմանում է, թէ ի՞նչ տեսակ են կարողանում աշխարհումն ապրուստ ճարել բոլոր անյաջող պղնձագործները, զինագործները, կոշկակարները, մեքենագործները զարբինները, և այլն և այլն: Եւ այդ բանի վերաբերմամբ՝ ոչով չէր կարողանում նորան մի կարգին պատասխան տալ: